

Anni Taina

**TULEVAISUUSSUUNTAUTUNUT
RYHMÄTOIMINTA**
Digitaalisten ohjausvälineiden kehittäminen
ja pilotointi Motiivi-hankkeessa

Opinnäytetyö
Yhteisöpedagogi amk

2019

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Anni Taina	Yhteisöpedagogi (AMK)	Kesäkuu 2019
Opinnäytetyön nimi		
Tulevaisuussuuntautunut ryhmätoiminta Digitaalisten ohjausvälineiden kehittäminen ja pilotointi Mo- tiivi-hankkeessa		34 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja		
Motiivi-hanke, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Luovat alat		
Ohjaaja		
Laura Hokkanen		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä ja kehittää nuorten tulevaisuusohjaukseen soveltuvia ohjauksen välineitä. Tavoitteena oli pilotoida tulevaisuussuuntautunutta ryhmätoimintaa hyödyntämällä etenkin digitaalisia ohjausvälineitä. Lisäksi tavoitteena oli pohtia yhdessä nuorten kanssa olemassa olevien tulevaisuussuuntautuneiden ohjaustyökalujen pelillistämisen mahdollisuuksia.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistyönä, jossa kehittämismenetelminä hyödynnettiin kokeilevaa kehittämistä ja havainnointia. Opinnäytetyön toiminnallisessa osassa käytettiin tulevaisuussuuntautuneita pienryhmäohjauksen menetelmiä ja verkko-ohjausta. Pienryhmätoiminnassa pelillisyyttä näytettiin perinteisten lauta- ja korttipelien ohella erilaisten tulevaisuusohjauksen simulaatioiden muodossa. Tulevaisuusohjauksen simulaatioita on vapaasti kokeiltavissa Turun kauppakorkeakoulun tulevaisuuden tutkimuskeskuksen verkkosivuilla. Pienryhmätoiminnan verkko-ohjauksen alustana käytettiin verkkopelien kehittämää VoiP-sovellusta Discordia ja siihen yhdistettiin erilaisia luovia ohjauksen menetelmiä, kuten valokuvausta ja tarinallistamista.</p> <p>Kehittämistyön tuloksena saatiin tietoa ohjausvälineiden soveltuvuudesta nuorten tulevaisuusohjaukseen. Tämän kehittämistyön jatkoksi Motiivi-hankkeessa on myöhemmin kehitetty tulevaisuusohjausta hyödyntävä valmennuskurssi yhteistyössä kahden muun hankkeen kanssa, joiden tavoitteena on edistää nuorten kouluttautumisen- ja työllistymismahdollisuuksia.</p>		
Asiasanat		
kehittäminen, tulevaisuusohjaus, digitaalinen ohjaus, nuorisotyö, syrjäytyminen		

Author	Degree	Time
Anni Taina	Bachelor of Humanities	June 2019
Thesis title Future orientated group activity The process of developing and piloting digital tools for future guidance in Motive project		34 pages 2 pages of appendices
Commissioned by The Motive project, South Eastern Finland University of Applied Sciences, Creative Industries Department		
Supervisor Laura Hokkanen		
Abstract <p>The aim of the thesis was to collect and develop guidance tools for the future guidance of young people. The aim was to pilot future oriented group activities for young people neither in employment nor in education or training, in particular by using digital future guidance tools. In addition, the goal was to reflect with young people on the possibilities of gamifying the existing future oriented guidance tools.</p> <p>The thesis was carried out as an operational development work, where experimental development and observation were utilized as development methods. In the operative part of the thesis, future oriented small group guidance methods and online guidance were used. In the small group activity, gamification appeared alongside traditional board and card games in the form of various future guidance simulations. Future guidance simulations are freely available on the website of the Future Research Center of the Turku School of Economics. As a platform for group online guidance as well as personal online guidance, the VoiP application Discord developed by the online players was used along with various creative guidance methods, such as photography and storytelling.</p> <p>As a result of the development work, information was obtained about the suitability of the digital guidance tools for the future guidance of young people. As a follow-up to this development work, a future orientated training course was developed in the Motive project in cooperation with two other projects that are trying to support young people's possibilities of education and employment.</p>		
Keywords development, future guidance, digital guidance, youth work, exclusion		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KEHITTÄMISTYÖN TAUSTA JA TARVE.....	6
2.1	Motiivi-hanke.....	6
2.2	Nuorten syrjäytyminen.....	9
2.3	Digitalisaation vaikutus nuorten työllistymiseen.....	11
3	KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	12
3.1	Tulevaisuusohjaus.....	12
3.2	Myönteinen tunnistaminen ja valmentava työote.....	14
3.3	Verkkoperustainen nuorisotyö.....	16
4	KEHITTÄMISTYÖ.....	17
4.1	Kehittämistehtävä.....	17
4.2	Kehittämismenetelmät.....	19
5	KEHITTÄMISPROSESSI.....	22
5.1	Suunnitteluvaihe.....	22
5.2	Käytännön toteutusvaihe: Pilottiryhmä.....	25
5.2.1	Itsetuntemuksen lisäämiseen tähtäävät ohjausvälineet.....	26
5.2.2	Osaamisen tunnistamiseen tähtäävät ohjausvälineet.....	27
5.2.3	Pystyvyyden tunnistamiseen tähtäävät ohjausvälineet.....	28
5.3	Arviointi.....	29
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	30
	LÄHTEET.....	32

LIITTEET

Liite 1. Monikulttuurikeskus Saagaan tehty mainos ryhmätoiminnasta

Liite 2. Kouvolan Seudun Ammattiopistolle tehty mainos ryhmätoiminnasta

1 JOHDANTO

Digitalisaatio muuttaa tulevaisuuden työympäristöjä ja käytännön työtä uudelleenlaiseksi. Tulevaisuudessa on osattava erilaisia taitoja kuin nykypäivänä suurten ikäluokkien vielä hallitessa työelämää. Nuorisotyön tulee osaltaan mahdollistaa nuorten varautuminen työn murrokseen ja ottaa käyttöön digitalisaation tarjoamat hyödyt nuorisotyössä ja sen kehittämisessä. Digitaalisia ohjausmenetelmiä hyödyntämällä nuoret voivat esimerkiksi kerätä digitaalista portfolioa elämänsä eri alueilta ja näin tuoda näkyväksi osaamistaan. On tärkeää ottaa huomioon myös itseopiskellut taidot ja koulutusympäristöjen ulkopuolella kerätty tieto sekä kirjata se portfolioon, jotta myös itseopittu voidaan oppia tunnistamaan ja tehdä näkyväksi. Näin nuoret voivat hyödyntää taitojaan hakeutuessaan opintoihin tai työelämään. Tulevaisuusohjauksen avulla nuoret pääsevät pohtimaan muun muassa sitä, millaista työtä tulevaisuudessa on tarjolla ja millaista osaamista se vaatii. Tulevaisuusohjauksella voidaan vaikuttaa positiivisesti syrjäytymisen ehkäisemiseen.

Tässä opinnäytetyössä kuvataan prosessia, joka on toiminut alkusysäyksenä Motiivi-hankkeessa toteutetun Tuunaa tulevaisuutesi -valmennusjakson syntymiseen. Motiivi-hanketta toteutetaan Metropolia ammattikorkeakoulun, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun ja R3 Maahanmuuttajanuorten Tuki ry:n yhteistyönä. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto. Hankkeen yhteistyökumppaneina ovat Suomen Settlementiliitto, Stadin ammattiopisto ja Kouvolan Ohjaamo.

Opinnäytetyön tavoitteena on tunnistaa, testata ja kehittää nuorten tulevaisuustyöskentelyyn soveltuvia digitaalisia menetelmiä ja välineitä ja pilotoida niitä ryhmätoiminnassa ja verkko-ohjauksessa. Lisäksi työssä luodaan kehittämisaihioita Motiivi-hankkeen tuloksena syntyvälle Motiivi-ryhmätoimintamallille, joka on suunnattu nuorten kanssa toimivien ammattilaisten käyttöön. Opinnäytetyössä luodaan myös sisältöä Motiivi-hankkeessa myöhemmin toteutettavalle tulevaisuussuuntautuneelle verkkokurssille.

Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena toteutetussa pienryhmätoiminnassa kokeillaan erilaisia tulevaisuusohjaukseen sopivia verkko- ja mobiilisovelluksia

yhdessä pilottiryhmän nuorten kanssa sekä muokataan tulevaisuusohjauksen harjoitteita digitaaliseen käyttöön sopiviksi.

Tämän opinnäytetyön aihe rakentui Motiivi-hankkeessa suorittamieni, yhteisöpedagogiopintoihin kuuluvien työharjoitteluiden aikana. Harjoittelujaksojen aikana kiinnostuin tulevaisuusohjauksesta ja sen hyödyntämisestä omissa tulevaisissa työtehtävissäni nuorisotyön asiantuntijana. Harjoittelujaksoilla pääsin kokeilemaan tulevaisuusohjausta käytännön ryhmätoiminnassa ja ymmärsin tulevaisuusohjauksen periaatteiden ajankohtaisuuden, etenkin muuttuvan työelämän ja syrjäytymisen ehkäisemisen näkökulmasta. Yhteisöpedagogin työkenttä on laaja ja työnantajina voivat toimia valtio, kunnat, eri alojen yritykset tai voittoa tavoittelemattomat kolmannen sektorin toimijat. Asiakaskunnan ikähaitari voi vaihdella paljon, sillä nuorisolaki koskettaa kaikkia 16-29-vuotiaita nuoria (Nuorisolaki 21.12.2016/1285). Yhteisöpedagogi tarvitsee siis kattavan menetelmätarjottimen, josta poimia sopivia menetelmiä kulloisenkin toimijan ja asiakasryhmän kanssa hyödynnettäväksi. Tulevaisuussuuntautuneita ohjausmenetelmiä voi hyödyntää useiden erilaisten ryhmien kanssa ja yksilötyöskentelyssä.

2 KEHITTÄMISTYÖN TAUSTA JA TARVE

2.1 Motiivi-hanke

Motiivi-hankkeella on tarkoitus tukea Suomen hallituksen vuonna 2013 käynnistämän nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista syrjäytymisen ehkäisemisen, voimavaraistamisen ja työllistämisen suhteen. Hankkeessa pyritään tunnistamaan ja testaamaan sekä muokkaamaan digitaalisia ja pelillisiä ohjauksen välineitä, joilla voidaan tukea nuorten työllistymistä ja kehittää ohjaajien ammattitaitoa. (Motiivi-hanke 2017, 4.)

Motiivi-hanke toimii 1.3.2017 - 31.10.2019. Hanketta rahoittaa rahoittaa Euroopan sosiaalirahastolta (ESR). Euroopan Unionin (EU) alainen rakennerahasto ESR myöntää rahoitusta muun muassa työllisyyttä parantaviin ja syrjäytymistä ehkäiseviin hankkeisiin EU:n toiminta-alueella. ESR:n rahoittamat hankkeet jakautuvat ennalta määriteltuihin toimintalinjoihin, joista Motiivi-hanke kuuluu toimintalinjaan viisi: sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden tor-

Junta. Yksi Motiivi-hankkeen tärkeimmistä tavoitteista on syrjäytymisen ehkäiseminen, joka on oleellinen osa sosiaalisen osallisuuden tunteen lisäämistä. (Motiivi-hanke 2017, 4.) Terveystieteiden tutkimuskeskus (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus s.a.) määrittelee sosiaalisen osallisuuden seuraavasti: ”Ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän tulee kuulluksi itsensä ja vaikuttaa elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin”. ESR-hankkeiden toimintalinjat jaetaan edelleen ennalta määriteltäviin erityistavoitteisiin. Motiivi-hanke toteuttaa erityistavoitetta 10.1 Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen. Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän rakennerahastohankkeiden tietopalvelun mukaan Kymenlaaksossa oli huhtikuussa 2019 käynnissä Motiivi-hankkeen kanssa samaan toimintalinjaan kuuluvia ja samaa erityistavoitetta toteuttavia, ESR-rahoitteisia hankkeita yhteensä yhdeksän (Rakennerahastotietopalvelu 2019).

Motiivi-hankkeen hankesuunnitelmassa määritellään hankkeen yleistavoitteeksi *”tukea heikommassa työmarkkina-asetuksessa olevia nuoria näkemään elämänsä kokonaisuutena, tunnistamaan ammatillisen kasvunsa edistäjiä ja esteitä sekä toimimaan kohti realistisia ammatillisia tavoitteita”*. Yleisenä tavoitteena on myös tulevaisuustyöskentelyn toimintamallien kehittäminen nuorten työpajoilla, Ohjaamoissa ja maahanmuuttajajärjestöissä. Hankkeen toimenpiteet on suunniteltu kolmen ydinkysymyksen ympärille, joiden pohtimiseen toiminta tähtää: Kuka minä olen? Mitä minä osaan? ja Mihinkin minä pystyn? (Motiivi-hanke 2017, 3.)

ESR:n rahoittamien hankkeiden hankesuunnitelmissa hankkeet jaetaan osiin, joita kutsutaan työpaketeiksi. Motiivi-hanke jakautuu kuuteen eri työpakettiin, jotka on jaettu toteutettaviksi eri osatoteuttajien kesken. Metropolia ammattikorkeakoulu toteuttaa ensimmäistä työpakettia yhteistyössä Stadin ammattopiston työpajojen kanssa. Työpakettiin kuuluu työpajoilla käytössä olevien tulevaisuustyöskentelyn toimintatapojen tunnistaminen, Motiivi-ryhmätoimintamallin ja työpajoilla toimivien ammattilaisten ryhmänohjaustaitojen kehittäminen. (Motiivi-hanke 2017, 7.) Metropolia amk pyrkii havainnoimaan Stadin ammattopiston työpajoilla kouluttajien toimintaa ryhmätoimintatilanteissa. Havainnoinnin avulla pystytään tunnistamaan kehittämiskohteita ryhmänohjauksessa ja suunnittelemaan työpajatyöskentelyyn sopivia Motiivi-ryhmätoiminta-

malleja. Ryhmätoimintaa kokeillaan yhdessä työpajoilla työskentelevien nuorten, heidän kouluttajiensa ja Motiivi-hankkeen työntekijöiden kanssa. Yhteistyö mahdollistaa sekä nuorille, että ammattilaisille tarvittavan tuen takaamisen. (Motiivi-hanke 2017, 9.)

R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry. (R3) edistää maahanmuuttajanuorten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. R3 toteuttaa Motiivi-hankkeessa toista työpakettia, jonka tavoitteena on tunnistaa toimivia tulevaisuustyöskentelyn menetelmiä maahanmuuttajatyössä. R3 kehittää Motiivi-hankkeeseen kolmannen sektorin näkökulmasta sopivaa ryhmätoimintamallia maahanmuuttajanuorille ja tukee maahanmuuttajatyössä toimivien ammattilaisten digitaalisten ohjausmenetelmien vahvistamista. R3 pyrkii myös levittämään hyväksi havaittuja tulevaisuustyöskentelyn malleja muihin maahanmuuttajajärjestöihin. (Motiivi-hanke 2017, 7.) R3:n tehtävänä hankkeessa on lisäksi kehittää Suomen Settlementiliiton NäytönPaikka-palvelua maahanmuuttajatyöhön sopivaksi (Motiivi-hanke 2017, 11).

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) tehtävänä on toteuttaa Motiivi-hankkeen kolmatta työpakettia, jossa avainsanoina ovat moniammatillisuus, digitaalisuus, pelillisuus ja tulevaisuustyöskentely. Xamk tekee työpaketin toteutuksessa tiivistä yhteistyötä erityisesti Kouvolan Ohjaamon kanssa, jotta moniammatillisuus hankkeessa toteutuu. Työpaketissa pyritään tunnistamaan ja dokumentoimaan Ohjaamossa käytettäviä digitaalisia ja pelillisiä moniammatillisia ohjausmenetelmiä sekä kokeilemaan nuorten tulevaisuustyöskentelyä tukevia menetelmiä ryhmätoiminnan avulla ja levittämään NäytönPaikka-palvelua laajempaan käyttöön Kymenlaakson alueella. Konkreettisena tavoitteena on rakentaa tulevaisuussuuntautunut verkkokurssi osaksi Kouvolan Ohjaamon toimintaa. Verkkokurssi toteutetaan yhteistyössä Kouvolan Ohjaamon ja Kouvolan Seudun ammattiopiston (KSAO) kanssa. Verkkokurssin avulla KSAO:on pyrkivä nuori voi suorittaa osan orientoivista opinnoista jo ennakoon ja tutkinto-opiskelun alkaessa verkossa suoritettavat osaamispisteet voidaan liittää osaksi tutkintoa. (Motiivi-hanke 2017, 7.)

Motiivi-hankkeen neljäs työpaketti on jaettu toteutettavaksi Metropolia amk:n ja Xamkin kesken. Neljäs työpaketti käsittelee hankkeen arviointia ja arviointi-

työkalujen kehittämistä. Metropolia amk vastaa Motiivi-ryhmätoiminnan kehittämisen arvioinnista ja hankkeessa kehitettyjen ryhmätoimintamallien levittämisestä niistä hyötyville ammattilaistahoille. Xamkin tavoitteena on kehittää työkalu, jolla voidaan arvioida digitaalisten ohjaustyökalujen kehittämisprosesseja. (Motiivi-hanke 2017, 8.)

2.2 Nuorten syrjäytyminen

Syrjäytyminen on eriarvoistumisen äärimmäinen muoto. Syrjäytynyt ihminen on yhteiskunnallisesti tarkasteltuna kokonaan yhteiskunnan toimien ulkopuolella. Syrjäytyminen on yhteiskunnallinen ongelma, mutta syrjäytymisen määritelmä on monitahoinen ja se, että yhteiskunnallisesti nuori määritellään syrjäytyneeksi tai syrjäytymisvaarassa olevaksi, ei aina kuvaa nuoren omaa kokemusta tilanteesta. (Reivinen 2013.)

Syrjäytymisen ilmiötä voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista, joissa jokaisessa syrjäytyminen nähdään epätoivottuna asiana. Useimmiten heikko taloudellinen tilanne nähdään syrjäytymistä aiheuttavana tekijänä. Köyhyys aiheuttaa huono-osaisuutta ja estää ihmistä osallistumasta yhteiskunnalliseen toimintaan. Erilaiset sosiaaliset ongelmat ovat yksi syrjäytymistä aiheuttava tekijä. Sosiaalisesti voi syrjäytyä esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden tai erilaisen riippuvuusongelmien vuoksi. Sosiaalisesti syrjäytyneiksi määritellään usein myös ihmiset, jotka eivät syystä tai toisesta sopeudu yhteiskunnan normeihin.

Yksilötasolla tarkastellaan usein kasautuneita ongelmia ja syrjäytymisen tasoa mitataan ongelmien ulottuvuuksien määrällä. Voidaan siis ajatella, että jos yksilö on perheetön ja työtön, ilman koulutusta oleva ja elää yhteiskunnan tukijärjestelmän varassa, hänet voidaan luokitella yhteiskunnan näkökulmasta syrjäytyneeksi tai ainakin syrjäytymisvaarassa olevaksi. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 127-129.)

Järvisen ja Jahnukaisen (2001, 135) mukaan syrjäytyminen voidaan nähdä myös prosessina, joka alkaa ongelmista kotona tai koulussa, etenee epäonnistumiseen opinnoissa, jolloin opiskelut keskeytyvät ja kouluttamattomuus aiheuttaa työttömyyttä. Työttömyys taas aiheuttaa taloudellisia ongelmia ja

huono-osaisuus johtaa lopulta elämänhallinnallisiin ongelmiin, kuten päihderiippuvuuteen tai mielenterveysongelmiin.

Syrjäytyminen on monitulkintainen ilmiö. Suomessa nuorten syrjäytymisestä on käyty yhteiskunnallista keskustelua 1980-luvulta asti. Yhteiskunnallinen keskustelu syrjäytymisestä koskee usein syrjäytymisen aiheuttamaa verotulojen menetystä ja palvelujärjestelmissä olevia aukkoja. (Suurpää s.a.,11.) Edelleen syrjäytymisen ehkäiseminen on Suomessa ja koko Euroopassa yhteiskunnallisesti ajankohtainen aihe ja syrjäytymisen ehkäisemiseen kiinnitetään laajaa huomiota myös valtiotason päätöksissä. Me-säätiö arvioi vuosittain erilaisten indikaattoreiden perusteella syrjäytyneiden nuorten määrää Suomessa. Me-säätiön verkkosivuilla olevan tuoreen arvion mukaan vuonna 2018 syrjässä olevia nuoria oli yhteensä 61 163. (Me-säätiö 2019.) Kansainvälisesti työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevista nuorista käytetään termiä NEET-nuoret. NEET on lyhenne sanoista neither in employment nor in education or training. Euroopan Unionin tilastotoimisto Eurostatin tilastojen mukaan EU:n jäsenmaiden 20-34-vuotiaista nuorista 17,2 % oli koulutuksen ja työelämän ulkopuolella vuonna 2017 (Eurostat 2019).

Nuorisotutkimusseura ry:n ja Nuorisotutkimusverkoston tutkijat ovat toteuttaneet vuonna 2017 Valtioneuvoston tilauksesta erillisen aineiston nuorten eriarvoisuuden kokemuksista etsivien nuorisotyöntekijöiden avulla. Tietoja on käytetty Suomen silloisen pääministerin, Juha Sipilän, nimittämän eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän työskentelyssä ja hyödynnetty työryhmän keväällä 2018 ilmestyneessä loppuraportissa. Aineiston mukaan syrjäytymiselle ei ole tarkkaa määritelmää. Monet nuoret, jotka yhteiskunnallisen määrittelyn mukaan määritellään syrjäytyneiksi, eivät useinkaan itse koe olevansa syrjässä.

Yli puolet (57%) tutkimuksessa haastatelluista nuorista koki syrjäytymisen johtuvan paljon ystävien puutteesta ja tasan puolet koki sen johtuvan paljon mielenterveysongelmista. Tilaston häntäpäässä oli tieto- tai viestintätekniiikan osaamattomuus, jonka vain kolme prosenttia koki suureksi syyksi syrjäytymiselle. (Gretschel & Myllyniemi, 2017.)

Nuorisotutkimusseuran aineisto kertoo nuorten yksinäisyydestä ja mielenterveysongelmien lisääntymisestä, mutta myös siitä, että nuoret hallitsevat digitaalisten välineiden käytön ja ovat osa digitaalista kulttuuria. Motiivi-hankkeessa pyritään tukemaan etenkin heikommassa asemassa ja syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ammatillisten tavoitteiden asettamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa (Motiivi-hanke 2017, 2). Digitaalisten välineiden avulla nuoria voidaan auttaa elämän kokonaisuuden hahmottamisessa tulevaisuusohjausta hyödyntäen. Monelle 2000-luvun nuorelle digitaaliset välineet ovat luontevia käyttää, joten nuorten ottaminen mukaan kehittämiseen on perusteltua jo nuorilla olevan tietotaidon takia. Nuorten kanssa yhdessä kehittämällä myös osallisuuden tunne lisääntyy ja syrjäytymisriski pienenee.

Syrjäytymistä on vuosikymmenien aikana pyritty ehkäisemään erilaisilla toimintatavoilla, kuten koulutukseen panostamalla ja etenkin EU:n rahoittamien hankkeiden avulla, jollainen Motiivi-hankekin on. EU:n rahoittamissa hankkeissa syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä, kuten tässä kehittämistyössä kehitettyä ryhmätoimintaa tulee jatkuvasti arvioida, jotta hyviksi havaittuja malleja voidaan jatkokehittää ja levittää laajempaan käyttöön. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 131.)

2.3 Digitalisaation vaikutus nuorten työllistymiseen

Kehittämistyöhön ja Motiivi-hankkeeseen liittyy syrjäytymisen ohella myös toinen ajankohtainen ilmiö, digitalisaatio. Digitalisaatio tarkoittaa tietotekniikan yleistymistä arkielämässä ja digitaalisten laitteiden kehittymisen hyödyntämistä erilaisten toimintojen kehittämisessä (Koiranen ym. 2016). Nuorisotyössä tulee ymmärtää digitalisaation vaikutukset nuoriin ja tukea nuoria digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Nuorten teknologiataitoja vahvistamalla voidaan voimaannuttaa nuoria ja edesauttaa heidän osallisuuden kokemustaan. Digitalisaatiokehityksen takia tulevaisuudessa vaaditaan uudenlaisia taitoja muun muassa työllistymiseen. (Lauha 2019, 15–16.) Työ ja toimeentulo muuttuvat digitalisaation myötä, joten yhteiskunnallisten rakenteidenkin tulee uudistua (Dufva 2019, 26).

Digitalisaatio muuttaa suurelta osin työelämää ja tarjolla olevan työn luonnetta kehittyneen teknologian tullessa korvaamaan monia nykyisiä työtehtäviä. Digitalisaation lisääntyminen pakottaa täten ihmiset miettimään kokonaan uudenlaisia työuria. Nuorten kohdalla se tarkoittaa, että tulevaisuuden työelämää on tärkeää tutkiskella, jotta mahdollisimman moni nuori pystyisi työllistymään sellaiselle alalle, jolle on kouluttautunut. Lisäksi nuorten tulisi sisäistää ajatus jatkuvasta osaamisen kehittämisestä. Työssäoppimista ja työn ohella oppimisen tärkeyttä korostetaan myös Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimikunnan selonteossa Kohti jaettava ymmärrystä työn tulevaisuudesta, jonka mukaan koulutuksen saatavuutta tulee parantaa esimerkiksi verkkokurssien avulla. Selonteossa nostetaan esiin myös yksilöiden työelämätaitojen oppiminen muuttuvassa työelämässä. Omia työnteon tapoja tulisi oppia tarkastelemaan ja tarvittaessa opettelemaan ajanhallintaa, vuorovaikutusta ja verkostoitumista. (Dufva ym. 2017, 48.)

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

3.1 Tulevaisuusohjaus

Tulevaisuudentutkimus on tieteenala, joka tutkii erilaisia mahdollisuuksia ja todennäköisyyksiä sekä niiden ennustettavuuksia. Tulevaisuudentutkimusta on tehty Suomessa Turun kauppakorkeakoulun tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa vuodesta 1992. Tulevaisuudentutkimus pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun ja päätöksentekoon vastuullisen ja kestäväns tulevaisuuden luomiseksi ja säilyttämiseksi. (Turun yliopisto 2019.)

Tulevaisuusohjaus taas on tulevaisuudentutkimuksen ja kokonaisvaltaisen opinto- ja uraohjauksen yhdistämistä. Käsite on muodostunut Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen hankkeissa. (Ahvenainen ym. 2017.) Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa tutkitaan myös tulevaisuudenkuvia, jotka liittyvät tulevaisuusohjaukseen. Tulevaisuudenkuvat tuottavat tietoa ihmisten käyttäytymisestä ja motivaatiosta. Tulevaisuudenkuvat rakentuvat useimmiten toiveiden ja unelmien kautta. Tulevaisuusohjauksella voidaan auttaa nuoria muodostamaan realistisia tulevaisuudenkuvia ja ymmärtämään, että unelmien eteen täytyy työskennellä tavoitteellisesti. (Rubin 2003, 792–795.)

Tulevaisuusohjauksen tavoitteena on ohjattavan itse määrittelemien, vaihtoehtoisten tulevaisuuksien hahmottaminen ja elämänhallinta. Tulevaisuusohjauksessa pyritään aktiivisen tekemisen ja kokeilemisen kautta ymmärtämään omia valintoja ja erilaisia tulevaisuudenkuvia. Tulevaisuusohjaus antaa ohjattavalle välineitä pohtia oman tulevaisuutensa rakentamista. Tulevaisuusohjauksessa pyritään ohjaamaan ohjattavaa hahmottamaan oman elämänsä eri osa-alueita niin, että ohjattava voisi toimia oman arvomaailmansa mukaisesti tulevaisuutensa rakentamisessa. Tulevaisuusohjauksella voidaan ohjata kaiken ikäisiä itsenäiseen ajatteluun ja itseohjautuvuuteen sekä valmentaa heitä muuttuvaan työelämään. (Tulevaisuuden tutkimuskeskus 2019.)

Sami Myllyaho kirjoittaa vuoden 2016 Nuorisobarometrin johdannossa, että barometri kertoo nuorten kyynisyyden ja epäluottamuksen maailman tulevaisuuteen lisääntyneen (Myllyniemi 2016, 6). Nuorisobarometrin aineisto tarjoaa selitykseksi kehittyneen elintason varjopuolia, kuten ilmastonmuutosta ja epävarmaa kansainvälistä politiikkaa (mt. 36). Jos nuoret keskittyvät joskus synkäänkin menneisyyteen, on sillä vaikutusta myös siihen, miten tulevaisuus nuorille näyttää. Tulevaisuuden näyttäytyessä positiivisena, ei menneisyydessä tapahtuneita ikäviäkään asioita koeta niin negatiivisina. (Pakkala & Ström 2018, 80.)

Tulevaisuusohjaus keskittyy ongelmien sijaan ohjattavan voimavaroihin ja haasteet pyritään kohtaamaan myönteisellä tavalla. Tulevaisuusohjauksessa avainsanoja ovat esimerkiksi voimavarakeskeisyys, luovuus, kokeilukulttuuri ja huumori. Tulevaisuusohjauksessa yksittäisten tavoitteiden saavuttaminen on toissijaista. Ensisijaisesti pyritään hahmottamaan suurempia kokonaisuuksia elämän eri osa-alueita tarkastelemalla, sekä luomaan mielikuvia vaihtoehtoisista tulevaisuuksista, joihin pyritään varautumaan ennakoimalla. Tulevaisuusohjauksessa ohjaaja ei anna ohjattavalle valmiita vastauksia tai ratkaisuja, vaan tavoitteena on, että ohjattava pyrkii itseymmärrykseen ja omannäkönsä tulevaisuuden rakentamiseen. Ohjattavan on tärkeää ymmärtää menneisyyden ja nykyhetken toiminnan vaikutukset tulevaisuuden rakentamisessa.

Tulevaisuusohjauksessa pyritään auttamaan ohjattavia tulemaan tietoisiksi omista mahdollisuuksistaan sekä antamaan heille valmiuksia hahmottaa omaa

elämäänsä kokonaisuutena. Näin ohjattavat oppivat asettamaan itselleen realistisia tavoitteita oman tulevaisuutensa suhteen. Ohjaajan pyrkimyksenä on ohjata itsetutkiskeluun ja kannustaa ohjattavaa kokeilukulttuurin toteuttamiseen matkalla kohti tulevaisuuksien toteutumista. (Tulevaisuuden tutkimuskeskus 2019.)

3.2 Myönteinen tunnistaminen ja valmentava työote

Myönteisen tunnistamisen käsite tukee tulevaisuusohjauksen ajatusta siitä, että nuoret kohdataan positiivisen lähestymisen kautta negatiivisen sijaan. Myönteinen tunnistaminen ei ole varsinainen tutkittu teoria, vaan toiminta- tai ajatusmalli, joka yhdistää varhaisen puuttumisen, ammatillisen tunnistamisen ja kohdattavan tunnistamisen kokonaisvaltaisena ihmisenä. Varhainen tuki tai varhainen puuttuminen tarkoittaa yleensä tunnistettuihin ongelmiin tarttumista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja pyrkimystä niiden korjaamiseen. Varhaisen puuttumisen mallissa nuori nähdään aktiivisen tekemisen kohteena, kun taas myönteisen tunnistamisen mallissa nuori on itsenäinen toimija (Reivinen 2013). Myönteistä tunnistamista voidaan käyttää myös varhaisen tuen menetelmänä ehkäisemään syrjäytymistä. Tällöin on pyrittävä kannustamaan nuoria ottamaan aktiivinen toimijan rooli omissa arkisissa yhteisöissään. Näin yhteisöä vahvistetaan tuottamalla nuorille osallisuuden kokemuksia. (Kallio ym. 2013.) Myönteisen tunnistamisen avulla pyritään tunnistamaan voimavaroja ongelmien sijaan. Voimavaroja tunnistamalla ja niiden esiin nostamisella voidaan tukea niin yksilöitä, kuin yhteisöjäkin ja ehkäistä syrjäytymistä. (Häkli ym. 2015, 15–16.)

Myönteisen tunnistamisen ajatusmallissa kohtaaminen ja tutustuminen ovat avainasemassa. Ilman hyvää kohtaamista ja nuoriin tutustumista ei voida luoda luottamuksellista ilmapiiriä, jossa myönteinen tunnistaminen toteutuisi aidosti ja uskottavasti. Pyrkimyksenä on, että ihminen kokee tullessa ymmärretyksi sellaisena, kuin itse sillä hetkellä haluaa. Häkli ym. kuvaavat myönteisen tunnistamisen pyrkimystä esimerkkien avulla. Tilanteessa, jossa nainen edustaa omaa ammattiryhmäänsä tulee hänet kohdata ensisijaisesti ammattilaisena, ei naisena, vaikka sukupuoli olisikin selvästi havaittavissa. Samoin kehittämistoiminnassa nuori, joka osallistuu ryhmätoimintaan ja antaa siihen aikaansa ja kehittämisideoita, tulisi kohdata mieluummin kanssakehittäjänä

kuin syrjäytymisvaarassa olevana nuorena, vaikka hankkeen kohderyhmään kuuluvana hän sellaiseen määrittelyyn sosisikin.

Myönteistä tunnistamista toteutetaan nuorten arkiympäristöissä eikä se edellytä erillisiä tiloja toteutuakseen. Myönteisessä tunnistamisessa oleellista on keskittyä nuorten voimavaroihin. Ongelmia ei kielletä, mutta niitä ei korosteta, vaan pyritään löytämään vahvuuksia ongelmien sijaan. Yhteisöllisyys ja koko yhteisön tunnistaminen on tärkeää, jotta nuoria saadaan kiinnittymään yhteisöihin ja siten ehkäisemään syrjäytymistä. Yhteisöissä tulee pyrkiä ”tunnistamisen kulttuurin levittämiseen. (Mts. 21–22).

Myönteisessä tunnistamisessa ja opetustyössä käytettävässä valmentavassa työotteessa (ks. Pakkala & Ström 2018) on paljon samankaltaisuuksia. Ratkaisukeskeisyys, tulevaisuuteen suuntautuminen ja positiivisen tunnistaminen ovat molemmissa avainasemassa. Myönteisen tunnistamisen ajatus tasa-arvoisuudesta ja ihmisen ihmisenä kohtaamisesta on tärkeää myös valmentavan työotteen toteuttamisessa. Myönteisellä tunnistamisella on mahdollista tukea hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä yksilöitä ja yhteisöjä voimaannuttamalla (Häkli ym. 2015, 15). Valmentavaa työtettä voi harjoitella ja myönteistä tunnistamista soveltaa kaikenlaisissa kohtaamisissa. Empatian ja aidon kohtaamisen avulla nuoria voidaan tukea nojaamaan vahvuuksiinsa ongelmiin keskittymisen sijaan (mts. 115) ja arkisiin yhteisöihin tuotuna myönteinen tunnistaminen kehittää nuorten itseluottamusta ja arvostusta itseensä (mts. 224.)

3.3 Verkkoperustainen nuorisotyö

Verkkoperustainen nuorisotyö (ks. taulukko 1) sisältää erilaisia verkkoperustaisia menetelmiä nuorisotyön käyttöön. Verkossa voidaan tiedottamisen ja neuvonnan lisäksi ohjata, osallistaa ja luoda nuorille vaikuttamismahdollisuuksia. Verkkoperustaisuus mahdollistaa parhaimmillaan nuorille helposti lähestyttävän moniammatillisen palvelualustan. (Sinisalo-Juha & Timonen 2011, 24.)

Taulukko 1. Verkkoperustaisen nuorisotyön menetelmiä Timosen mukaan (Sinisalo-Juha & Timonen 2011, 24).

Verkkoperustainen nuorisotyö	Verkkosivut Tiedottaminen ja neuvonta Osallisuus ja vaikuttaminen Verkkopelit Verkkokeskustelut Verkkonuorisotyö
-------------------------------------	---

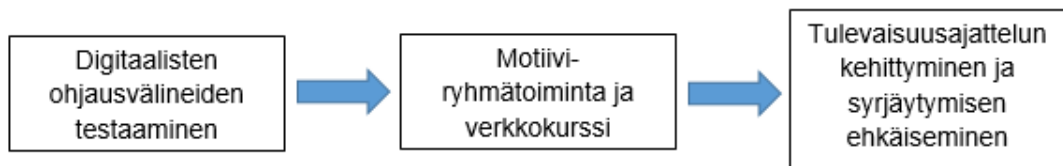
Nuorisotoimijoiden toiminnasta tiedottaminen tapahtuu nykyään suurimmaksi osaksi verkossa. Verkkosivujen ja sosiaalisen median kanavien kautta tavoitetaan suurin osa nuorista. Nuorten tavoittamiseksi nuorisotyössä on hallittava nuorille suunnatut yhteisöpalvelut. (Huttunen & Merikivi 2011, 45.)

Mediateknologia on kehittynyt osaksi nuorten arkipäivää. Teknologia mahdollistaa verkostojen ja yhteisöjen synnyn. Monet nuoret kokevat verkkoyhteisöt yhtä merkityksellisiksi, kuin kasvokkaisessa kanssakäymisessä tapaamansa yhteisöt. (Joensuu 2011, 15.) Verkkoperustaisessa nuorisotyössä viestintään tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä verkkovälitteisesti viestimällä eleet ja ilmeet jäävät välittymättä. Viestinnän toimivuuden lisäksi verkkoperustaisessa nuorisotyössä on tärkeää varmistaa, että viesti on saavuttanut vastaanottajan, jotta viestin tavoitteet saavutetaan (Sinisalo-Juha & Timonen 2011, 27).

4 KEHITTÄMISTYÖ

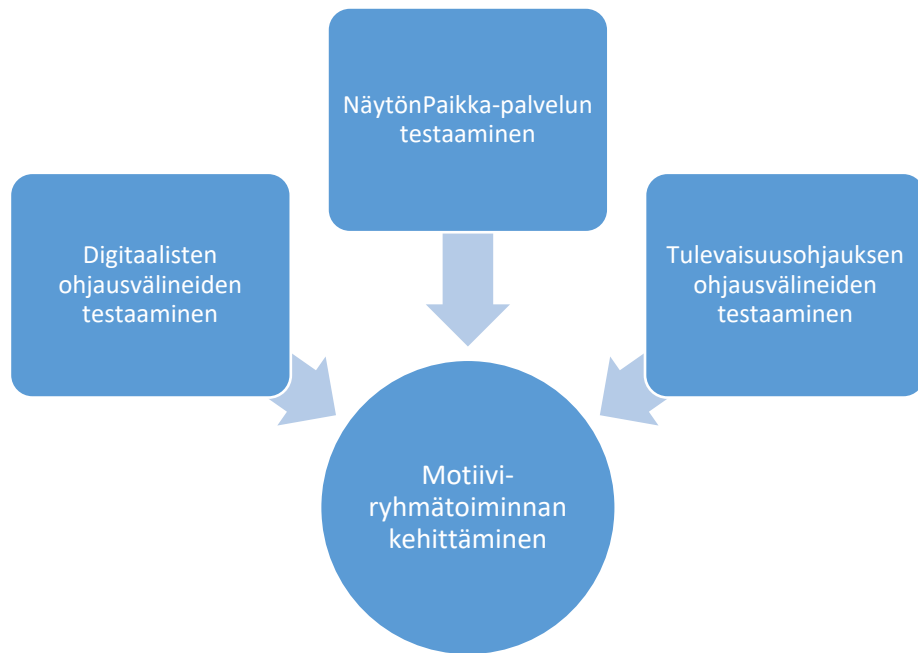
4.1 Kehittämistehtävä

Kuva 1. Kehittämistyössä kehitetään nuorten tulevaisuussuuntautunutta ajattelua, jolla pyritään ehkäisemään syrjäytymistä

Tässä opinnäytetyössä kehittämistehtävänä on kehittää tulevaisuussuuntautunutta ryhmätoimintaa Motiivi-hankkeessa, erityisesti digitaalisuuden ja pelillisyyden näkökulmasta. Tehtävänä on myös kehittää jo olemassa olevista tulevaisuusohjauksen välineistä digitaaliseen muottiin sopivia. Digitaalisten työkalujen testaamisen ja kehittämisen lisäksi tehtävänä on kerätä myöhemmin hankkeessa rakennettavan verkkokurssin kehittämiseen tarvittavaa tietoa.

Kehittämistyön tavoitteena on löytää tulevaisuusohjaukseen soveltuvia, erityisesti digitaalisia ohjausvälineitä, joita voidaan kehittää edelleen käytettäväksi Motiivi-hankkeen ryhmätoiminnassa ja tulevaisuussuuntauneen verkkokurssin rakentamisessa (ks. kuva 1). Kehittämistavoite määriteltiin yhdessä opinnäytetyön toimeksiantajan kanssa. Konkreettisenä toimenpiteenä kehittämistyössä on järjestää ryhmätoimintaa Motiivi-hankkeen kohderyhmän nuorille ja tuoda pilottiryhmälle erilaisia ohjausvälineitä kokeiltavaksi. Ryhmätoiminnan avulla on tarkoitus myös osallistaa nuoret mukaan kehittämistoimintaan, jolloin nuorten näkemysten ja menetelmäkokeilujen tuottaman kokemustiedon avulla päästään jatkokehittämään menetelmiä, esimerkiksi hankkeessa myöhemmin kehitettävää verkkokurssia varten. Toikko ja Rantanen käyttävät termiä ”uuden kehittämistiedon tuottamistapa”, kun uutta tietoa syntyy aidoissa toimintaympäristöissä (Toikko & Rantanen 2009, 42). Pilottiryhmässä tietoa tuotettiin erilaisten pienryhmätehtävien toimivuudesta reaaliaikaisesti, toiminnan lomassa.

Kuva 2. Kehittämistyön tavoitteena on kehittää Motiivi-ryhmätoimintamallia.

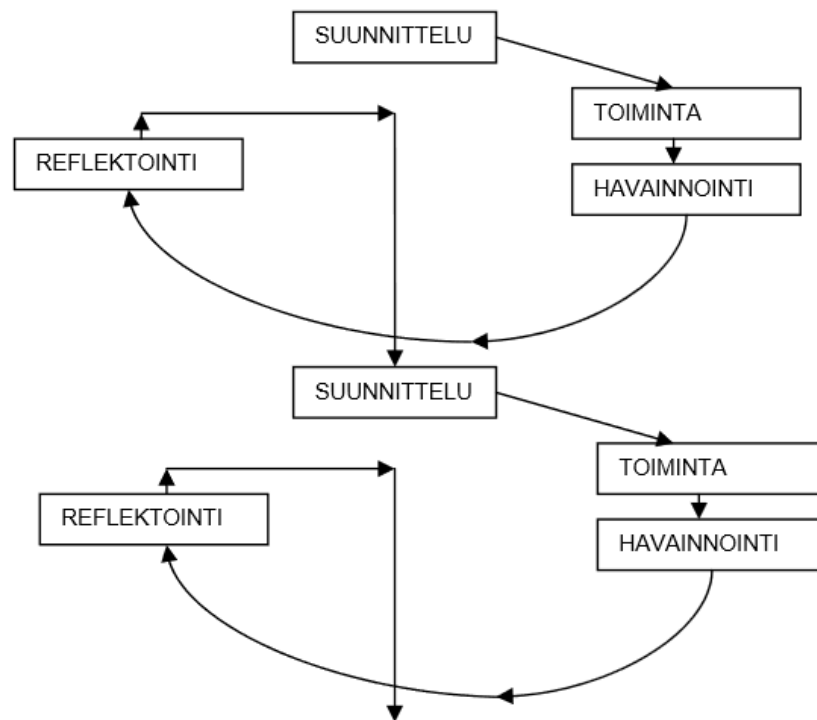
Motiivi-ryhmätoimintaa (ks. kuva 2) kehitetään Motiivi-hankkeessa kaikkien kolmen toteuttajan toimesta. Metropolia ammattikorkeakoulu kehittää ryhmätoimintaa Stadin ammattiopiston työpajoilla pääkaupunkiseudulla, Xamk Koulun Ohjaamon kanssa yhteistyössä ja R3 Maahanmuuttajanuorten Tuki ry kehittää ryhmätoimintaa osana omaa maahanmuuttajatyötään. (Motiivi-hanke 2017.) Suomen Setlementtiliiton kehittämän NäytönPaikka-palvelun testaaminen on merkittynä kaaviossa erillisenä muista digitaalisista ohjausvälineistä, sillä NäytönPaikan testaaminen ja palvelun levittäminen Etelä-Suomen alueen nuorisotyöhön on kirjattu Motiivi-hankkeen tavoitteeksi hankesuunnitelmaan. Motiivi-ryhmätoiminnassa pyritään ottamaan huomioon myös nuorten itsetuntemuksen kehittyminen hankkeen yhden pääkysymyksen *Kuka minä olen?* mukaisesti ja tässä NäytönPaikan eri osa-alueet ovat ratkaisevassa roolissa.

Luvussa 2.2 mainittujen Nuorisotutkimusseuran tutkimustulosten perusteella sosiaaliset suhteet ovat suuressa osassa syrjäytymistä tarkasteltaessa. Digitaalisten ohjausvälineiden hyödyntämisen ei tarvitse tarkoittaa pelkkää verkkovälitteisesti tapahtuvaa kanssakäymistä, vaan tulevaisuusohjauksessa voidaan sujuvasti yhdistellä verkko-ohjausta kasvokkain tapahtuvaan ohjaukseen ja hyödyntää digitaalisia tulevaisuusohjauksen välineitä ryhmätoiminnassa.

4.2 Kehittämismenetelmät

Tässä kehittämistyössä toiminnallisen osuuden oleellisia kehittämismenetelmiä olivat kokeileva kehittäminen ja havainnointi. Kirjassa Tutkimuksellinen kehittämistoiminta kokeilevaa toimintaa kuvaillaan osana kehittämistoimintaan osallistumista, eli kokeilevassa kehittämisessä on piirteitä myös yhteiskehittämisestä (Toikko & Rantanen 2009, 99-100). Tässä kehittämistyössä, pilotoivaa ryhmätoimintaa ja verkko-ohjausta kehitettäessä, toiminnallinen osuus toteutettiin rajatussa ympäristössä. Pyrkimyksenä oli viedä toiminta suoraan kohderyhmälle, heidän omaan toimintaympäristöönsä, jolloin menetelmien toimivuudesta tai toimimattomuudesta oli mahdollista saada suora ja välitön palaute. Palautteen uskottiin auttavan Motiivi-ryhmätoimintamalliin liitettävien menetelmien jatkokehittämisessä, sillä ryhmätoiminnassa syntyy jatkuvasti uutta tietoa ja nousee esiin tärkeitä näkökulmia. Toiminnan perustuessa kokeilujen kautta kehittämiseen ja toiminnan suunnan muuttuessa sitä mukaa, kun pilottiryhmältä saatiin uutta tietoa, voidaan kehittämisen todeta olleen vahvasti prosessorientoitunutta (ks. Toikko & Rantanen 2009, 50).

Kehittämistyön ollessa luonteeltaan toiminnallinen prosessi etenee spiraalimaalisesti muodostaen useita peräkkäisiä toteutuksia (ks. kuva 3). Tässäkin työssä kehittämistä tapahtui jatkuvasti ja prosessin etenemistä määrittivät tilannekohtaiset havainnot ja toiminnan reflektointi. Kehittäminen vaati pitkäjänteisyyttä ja jatkuvaa muutoksen sietämistä.

Kuva 3. Toimintatutkimuksen spiraalimalli (Toikko & Rantanen 2009, 67)

Kokeilevan toiminnan prosessi noudattaa vaiheittaisen kehittämisen logiikkaa. Prosessi käynnistyy alustavilla selvityksillä, joita tässä työssä olivat tulevaisuusohjauksen menetelmiin ja Motiivi-hankkeen hankesuunnitelmaan perehtyminen sekä verkostoituminen sellaisten tahojen kanssa, joiden uskottiin mahdollistavan ryhmätoiminnan toteutumisen. Ryhmätoiminnan ja verkko-ohjauksen käynnistyttyä, havainnointi ja tiedon analysointi auttoivat kehittämään käytettäviä menetelmiä ja muuttamaan tarvittaessa toimintatapoja. Kokeilevassa toiminnassa seuranta voi perustua erilaisiin mitattaviin asioihin tai subjektiivisiin näkökulmiin, kuten tässä työssä tapahtui. (Toikko & Rantanen 2009, 100-101.) Menetelmiä ja niiden hyödyllisyyttä arvioitiin nuorten kokemusten perusteella ja havainnoimalla nuorten käyttäytymistä.

Kehittämistyön keskiössä oli kokeilukulttuuri, jonka kehittäminen oli myös yksi pilotin aikana toimineen Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeista (Antikainen ym. 2018, 1). Kokeilukulttuuria toteutetaan usein pienimuotoisilla kokeiluilla, toimimalla ratkaisukeskeisesti ja vaihtoehtoisia toimintatapoja hyödyntäen. Kokeilut ovat tavoitteellisia ja kokeilujen avulla tapahtuu oppimista, vaikkakin usein myös epäonnistumisia. Toisaalta prosessissa epäonnistumiset pakottavat muuttamaan toimintaa ja kokeilemaan uusia toimintatapoja tavoitteiden

saavuttamiseksi. Vuorovaikutus ja verkostoituminen ovat kokeilukulttuurin tärkeitä lähtökohtia ja toiminnan ennustamattomuuden vuoksi kokeilukulttuurilla voidaan luoda täysin uudenlaisia käytäntöjä. (Antikainen ym. 2018, 2.)

Tässä kehittämistyössä kokeilukulttuuria toteutettiin viemällä verkko-ohjausalustalle erilaisia tehtäviä nuorten toteutettavaksi, minkä jälkeen nuoret antoivat verkkotehtävistä palautetta. Ohjausmenetelmiä kehitettiin pala kerrallaan ja verkkotehtäviä muokattiin havainnoimalla ja kyselemällä nuorten mielipiteitä tehtävien toimivuudesta. Ohjausprosessissa pyrittiin mahdollisimman paljon hyödyntämään digitaalisia työvälineitä, joista osan odotetaan jäävän nuorten aktiivikäyttöön myös pilotoinnin jälkeen. Kokeilevassa kehittämisprosessissa jouduttiin vaihtamaan toiminnan suuntaa useaan kertaan ja useasti palattiin takaisin suunnitteluvaiheeseen, kun alkuperäiset suunnitelmat todettiin toimimattomaksi.

Havainnointia tapahtui ryhmätoiminnan yhteydessä ja verkossa toteutetun yksilöohjauksen aikana. Ryhmätoiminnasta tehtyjen havaintojen perusteella keskusteluja jatkettiin yksilöiden kanssa verkossa. Ryhmätoiminnassa käytettiin myös yhteiskehittämisen menetelmiä kokeilujen ohessa. Pilottiryhmän nuoret ideoivat ryhmätoiminnassa esimerkiksi perinteisten lauta- ja korttipelien muuntamista digitaaliseen muotoon ja pohtivat minkälaisia olisivat digitaalisessa muodossa rakennettavat unelma- tai tavoitekartat.

Raportoitavan työn aineisto koostui kokeilujen ja nuorten kokemusten perusteella. Nuorten odotukset kurssista oli tarkoitus kartoittaa käyttämällä apuna digitaalista sarjakuvaa tai vaihtoehtoisesti nuorten manuaalisesti piirtämiä sarjakuvia, mutta lopulta nuorten toiveesta sarjakuvan käyttämisestä luovuttiin ja sen sijaan hyödynnettiin sanapilvi tyyppistä digisovellusta, jonka nuoret kokivat mielekkääksi käyttää. Sanapilvi-sovelluksia löytyy verkosta useita erilaisia. Peruseriaatteena on, että olemassa olevasta kuvapankista valitaan mieleinen kuva, jonka sisään kerätään sovittuun aiheeseen liittyviä sanoja. Sanapilvi-tekniikan lisäksi nuoret tutustuivat verkkopohjaiseen aikakauslehtiohjelmaan, johon oli tavoitteena kerätä nuorilta sisältöä. Aikateknisistä syistä ryhmän tuotosten kerääminen yhteiseen verkkolehteen kuitenkin jäi toteutumatta. Aikataulun salliessa yhdessä tehty aikakauslehti olisi ollut nuorille kehittämistoiminnasta näkyviin jäänyt, yhteinen tuotos.

Motiivi-hankkeen hankesuunnitelmassa määriteltyjen osatavoitteiden mukaisesti tässä opinnäytetyössä kokeiltiin digitaalisia yksilö- ja ryhmänohjausmenetelmiä, jotka tukivat nuorten tulevaisuustyöskentelyä (Motiivi-hanke 2017). Pääasiassa ohjaaminen tapahtui verkko-ohjauksessa, mutta ryhmänohjausta tehtiin myös lähitapaamisissa Xamkin Kouvolan kampuksella. Tutkimuksellisesti näkökulmasta tämä opinnäyte on osallistava toimintatutkimus, jossa pyrittiin kokeilemalla yhdistämään teoriaa ja käytäntöä toisiinsa (Toikko & Rantanen 2009, 29-30). Kehittämistyössä ei luotu varsinaisesti uusia ohjausvälineitä tai -menetelmiä, vaan muokattiin olemassa olevia välineitä digitaaliseen muotoon ja tulevaisuusohjaukseen soveltuviksi. Näin Motiivi-hankkeen jatkokehittäjille pystyttiin tuottamaan mahdollisimman oleellista tietoa tulevaisuusohjaukseen soveltuvista digitaalisista työvälineistä, jotka soveltuvat myös verkko-ohjauksessa käytettäväksi. Osallistavan tästä kehittämistehtävästä teki testiryhmä, joka koostui Motiivi-hankkeen kohderyhmään kuuluvista nuorista. Nuoret saivat verkko-ohjausta ja suorittivat heille annettuja tehtäviä omatoimisesti verkossa. Samalla he pääsivät kertomaan mielipiteensä annetuista tehtävistä ja toimimaan kanssakehittäjinä verkkokurssin pilotoinnissa. Toimintaa muokattiin testiryhmän kokemusten perusteella.

5 KEHITTÄMISPROSESSI

5.1 Suunnitteluvaihe

Prosessin suunnittelu alkoi syksyllä 2017, kun suoritin yhteisöpedagogiopintoihini kuuluvaa Yhteisöpedagogin työkentät -harjoittelujaksoa Xamkillä Motiivi- ja Versus-hankkeissa. Keskustelu sopivan aiheen muotoutumiseksi jatkui keväällä 2018, kun päätimme harjoittelun ohjaajan kanssa, että ammatillisen kehittymisen vuoksi Ammatillisen kasvun syventävä harjoittelu kannattaisi suorittaa jatkamalla työskentelyä Motiivi-hankkeessa, jolloin opinnäytetyö voisi myös liittyä hankkeeseen. Keskusteluissa oli jo tässä vaiheessa tulevaisuusohjauksen kokeileminen käytännössä, joten sopivaa toimintaympäristöä lähdettiin kartoittamaan verkostojen avulla. Hankkeissa verkostot lisäävät kehittämisen vaikuttavuutta, etenkin jos kehittämisen tuloksia pystytään juurruttamaan osaksi verkosto-organisaatioiden pysyvää toimintaa. Lisäksi eri alojen asiantuntijoiden yhteiskehittämisellä voidaan saada aikaan uusia ideoita.

Omana toiveenani oli päästä suunnittelun ja ohjausvälineiden tuottamisen lisäksi myös ohjaamaan ryhmätoimintaa, jotta pääsisin mahdollisimman monipuolisesti kehittämään omaa ammattitaitoani tulevana yhteisöpedagogina. Suunnittelussa päädyttiin siis kehittämään kokonaisuus, jossa yhdistettäisiin kasvokkainen ryhmätoiminta ja verkko-ohjaus, joka tukisi verkkokurssisisältöjen kehittämistä. Toiminnan suunnittelussa hyödynnettiin paljon Turun kaupakorkeakoulun Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen Tulevaisuusohjauksen verkkosivustoa ja sieltä löytyvää Tulevaisuusohjauksen työkirjaa, jotta päästiin selville siitä, millaisia sisältöjä pilottiryhmälle lähdetään tuottamaan. Suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa toimintaa peilattiin koko ajan myös Motiivihankkeen hankesuunnitelmaan kirjattuihin tavoitteisiin. Hankesuunnitelmassa määritellyt tavoitteet määrittivät myös osaltaan kehitettävän ryhmätoiminnan menetelmävalintoja. NäytönPaikka-palvelua pyrittiin käyttämään sujuvasti osana ryhmätoimintaa.

Nuorten saaminen mukaan toimintaan osoittautui haasteelliseksi ja pilottiryhmään sopivia nuoria haettiin eri verkostoista. Kohderyhmää pyrittiin paikantamaan ensin Kouvolan kaupungin nuorisotoimeen kytkeytyvistä verkostoista. Välillä etsintä kohdistui kolmannen sektorin toimijaan ja lopulta ryhmätoiminta toteutettiin oppilaitosten välisenä yhteistyönä.

Yhteisöpedagogin työkentät -harjoittelujaksolla olin tutustunut Nuorten Pajan toimintaan. Nuorten Paja on täysi-ikäisille, alle 30-vuotiaille tarkoitettu sosiaalisen kuntoutumisen paikka Kouvolassa. Nuorten Paja on osa Kouvolan kaupungin sosiaalityön palveluita ja toimii tiiviissä yhteistyössä Kouvolan nuorisopalveluiden kanssa. Nuorten Pajalla nuoret saavat tukea arjen hallintaan ja voivat viettää aikaa yhdessä muiden nuorten kanssa opetellen erilaisia arjen taitoja, kuten ruuanlaittoa ja kädentaitoja. (Nuorten Paja 2019.) Motiivihankkeen ryhmätoimintaa suunnittelin toteutettavaksi Nuorten Pajalla, koska sinne kaivattiin uudenlaista toimintaa ja olin jo päässyt tutustumaan Nuorten Pajalla käyviin nuoriin. Suunnittelun ryhmätoiminnan järjestäminen Nuorten Pajalla osoittautui kuitenkin liian ongelmalliseksi, sillä Nuorten Pajan toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä siellä käyviä nuoria olisi onnistuttu sitouttamaan ryhmätoimintaan riittävästi, jotta hankkeelle olisi saatu tarvittavia tuloksia.

Seuraavaksi digitaalisia ohjausmenetelmiä pyrittiin integroimaan Suomen Mielenterveysseuran Löydä Oma Tarinasi® (LOT) –ryhmään, jota Kouvossa järjestää Vuoroveto-kriisikeskus. LOT-ryhmässä käsitellään nuorten kokemuksia, tuetaan omien voimavarojen tunnistamisessa ja vahvistetaan itsetuntemusta ja arjenhallintaa. LOT-ryhmämalli on Suomen Mielenterveysseuran kehittämä ja rekisteröimä vertaistukiryhmätoiminnan malli. Motiivi-hankkeen näkökulmasta digitaalisten välineiden yhdistäminen LOT-malliin olisi ollut mielekästä, mutta ongelmaksi muodostui ohjaajien määrä. Rekisteröidyssä LOT-mallissa on määritelty, että ryhmässä tulee olla kaksi ohjaajaa, jotka Kouvolan ryhmässä jo oli. (Suomen Mielenterveysseura.) Kolmatta ohjaajaa ei näin voitu ottaa mukaan, eivätkä ryhmän ohjaajat olleet halukkaita vetämään digitaalisen ohjauksen osioita ryhmässä. Rekisteröityjen mallien kohdalla voidaankin näin ollen todeta, että kokeilukulttuurin toteuttaminen on, ainakin ohjaustoiminnan osalta, melko mahdotonta tarkkojen rakenteiden määrittäessä toimintatapoja.

Oma kiinnostukseni monikulttuurista nuorisotyötä kohtaan kannusti tutustumaan Kouvolan keskustassa sijaitsevaan Monikulttuurikeskus Saagaan, jonne yritettiin myös saada hankkeen ryhmätoimintaa käynnistettyä. Monikulttuurikeskus Saaga toimii aktiivisesti rasismia vastaan ja sen toimitiloissa järjestetään monenlaista toimintaa kaikista kulttuuritaustoista tuleville. Saagan toimintaa koordinoi Kouvolan kansainvälinen kohtaustapa ry. ja toiminta pyörii pääasiassa vapaaehtoisvoimin. Ryhmätoimintaa mainostettiin Saagassa julisteilla (ks. liite 1) sekä Saagan omilla Facebook-sivuilla, mutta valitettavasti halukkaita osallistujia ei ilmoittautunut mukaan, joten ryhmää ei saatu koottua. Saagan toiminnassa on mukana melko vakiintunut joukko maahanmuuttajia, joten toiminnan käynnistymistä olisi voinut helpottaa tutustumalla etukäteen Saagassa käyviin ihmisiin. Kokemukseni mukaan verkostoituminen pelkäämään toisiin toimijoihin ei siis hanketyössä useinkaan riitä, etenkin jos kehittämisen kohteena on toiminta, johon tavoitellaan sellaisia osallistujia, joilla ei ole selvästi määritettyä velvoitetta osallistumiseen eivätkä he koe saavansa konkreettista hyötyä osallistumisesta.

Xamk on tehnyt paljon yhteistyötä Kouvolan seudun ammattiopiston (KSAO) kanssa hankkeiden saralla jo aiemmin, joten lopulta pilottiryhmän kasaamista lähdettiin suunnittelemaan KSAO:n kanssa yhdessä. KSAO:lta oli jo aiemmin

tullut Motiivi-hankkeen tietoon tarve tulevaisuusohjauksellisesta verkkokursista, jota voitaisiin käyttää opinto-ohjauksen tukena tai osana orientoivia opintoja.

KSAO:lla toimii erityisen tuen Duunipaja-niminen opintopaja, jossa KSAO:n erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijoilla on mahdollisuus saada tukea elämäntapaansa ja kartuttaa työelämäntaitoja tutun ohjaajan avulla. Duunipajalla voi myös suorittaa rästiin jääneitä kursseja ja siellä järjestetään erilaisia opintopajoja. (Kouvolan seudun ammattiopisto s.a.) Duunipajan ohjaajan avustuksella ja KSAO:n opinto-ohjaajien sekä koulutusalan päällikön suostumuksella huhtikuussa 2018 järjestettiin suunniteltua ryhmätoimintaa esittelevä tilaisuus, jonne nuoria kutsuttiin osallistumaan Wilma-järjestelmän kautta lähetetyllä viestillä (ks. liite 2). Wilma on verkkopalvelu, joka on käytössä KSAO:lla. Wilman kautta pystytään viestimään suurille määrille käyttäjiä ja Wilmaa käytetään useissa kouluissa muun muassa opettajien ja oppilaiden väliseen kommunikointiin. (Visma s.a.) Duunipajan ohjaaja markkinoi tulevaa ryhmätoimintaa myös Duunipajan opintopajoilla opiskeleville nuorille ohjaustyönsä lomassa. Esittelytilaisuuteen tuli lopulta paikalle kaksi nuorta, jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan ryhmätoimintaan. Koska nuoria oli vain kaksi, päätimme yhdessä nuorten kanssa, että toteutamme toimintaa vahvasti osallistavalla tyylillä ja sovimme nuorten kanssa, että he toimivat kanssakehittäjinä pilottiverkkokurssin sisältöjen rakentamisessa.

5.2 Käytännön toteutusvaihe: Pilottiryhmä

Pilotissa pienryhmän ohjaaminen erilaisten digitaalisten työvälineiden käyttöön tapahtui aluksi pääasiassa verkko-ohjausta hyödyntämällä. Pilottiryhmälle perustettiin keskustelukanava Discord-verkkosovellukseen, joka mahdollistaa ryhmäkeskustelun lisäksi kahdenvälisen viestimisen, sekä erilaisten kuvien ja dokumenttien jakamisen omalla kanavalla olevien henkilöiden kesken. Alustan käyttö on suosittua etenkin verkkopelaamista harrastavien keskuudessa ja sitä käytetään esimerkiksi Xamkin pelihankkeissa työntekijöiden väliseen kommunikointiin. Discord-sovellus oli jo valmiiksi tuttu pienryhmän osallistujille, joten sen käyttöönotto sujui helposti.

Discord-sovelluksen lisäksi jatkuvassa käytössä oli Padlet-verkkosovellus, joka on eräänlainen järjestelyyn ja tiimityöskentelyyn tarkoitettu digitaalinen sovellus. Padlet-sovelluksella voidaan luoda niin sanottu digitaalinen seinä, jonne käyttäjät vievät sovittuihin aihealueisiin liittyviä asioita. Ryhmätoiminnassa Padletia käytettiin verkkotehtävien ilmoitusalueena. Kaikki verkkotehtävien tehtävänannot ja tehtävien palautuspäivät tallennettiin Padlet-seinälle, jonka linkki oli pysyvästi kiinnitetty ryhmän omalle Discord-kanavalle. Havaintojeni mukaan Padlet toimi hyvin nimenomaan selkeänä ilmoitustaulun tyyppisenä välineenä. Verkko-ohjauksen lisäksi toteutusprosessi sisälsi viisi lähitapaamiskertaa. Lähitapaamisissa pyrkimyksenä oli kokeilla työvälineitä, jotka sopivat tulevaisuussuuntautuneeseen ryhmätyöskentelyyn. Lähitapaamiset järjestettiin Xamkin Kouvola-kampuksella ja tapaamisia varten oli varattu atk-luokka. Lähitapaamisissa selvitettiin digitaalisten sovellusten hyödyllisyyttä ja mielekkyyttä testaajien näkökulmasta ja ideoitiin yhdessä uudenlaisten pelillisten työkalujen aihioita.

5.2.1 Itsetuntemuksen lisäämiseen tähtäävät ohjausvälineet

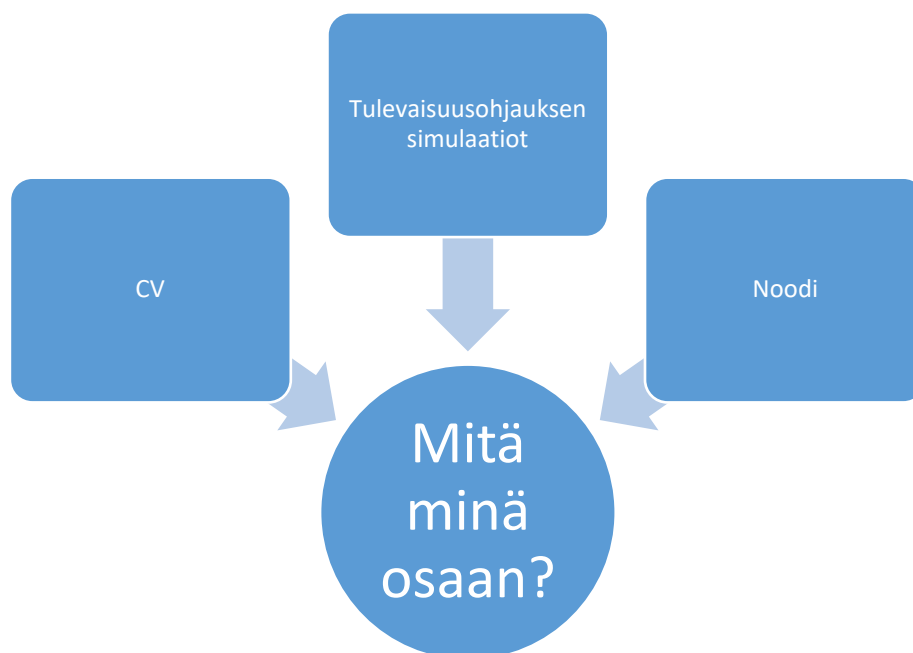

Kuva 4. Kuka minä olen? -kysymyksellä tavoitellaan itsetuntemuksen kehittymistä

Suomen Settlementiliiton NäytönPaikka-palvelua hyödynnettiin itsenäisissä verkkotehtävissä ja tehtäviä yhdisteltiin verkossa tapahtuvaan yksilöohjaukseen. NäytönPaikka-palvelu on digitaalinen portfolio, joka sisältää useita eri osioita ja rakentaa nuorelle kokonaiskuvaa nuoren omasta elämäntilanteesta.

NäytönPaikassa on tietojen jakamisen mahdollistava ominaisuus, jonka avulla nuoret voivat halutessaan jakaa tietojaan palvelua käyttäville ammattilaisille. Tutustumiseen ohjaajan ja ohjattavan välillä käytettiin Elämäntilanteeni-osiota, jossa nuori pyrkii mahdollisimman totuudenmukaisesti sanoittamaan juuri sen hetkisen tilanteensa. NäytönPaikan osioista nuoret käyttivät lisäksi muun muassa verkostokarttaa (ks. kuva 4), jonka avulla voidaan hahmottaa elämässä olevaa tukiverkostoa. Verkostokarttoja voidaan tehdä useita ja harjoitusta voidaan käyttää kuvaamaan elämän eri osa-alueilla mukana olevia henkilöitä tai toimijoita. Kuvallinen ilmaisu osoittautui nuorille mielekkääksi tavaksi pohtia mitkä asiat elämässä nuorille ovat tärkeitä ja millaisista asioista heidän arvomaailmansa rakentuu. Nuoret valokuvasivat puhelimiensa kameroilla yhden viikon aikana asioita, jotka kuvastivat heidän omaa arvomaailmaansa. Kuvista nuoret koostivat kollaasit (ks. kuva 4) PicCollage-sovellusta käyttäen. Kuvien koostamisen jälkeisissä keskusteluissa pohdittiin, millaisista asioista oman elämän arvot ovat syntyneet ja miksi. Tehtävissä yhdistettiin myös kuvallista ja sanallista ilmaisua. Storybird-verkkosovelluksella (ks. kuva 4) nuoret tekivät omiin kiinnostuksen kohteisiinsa liittyviä kuvakirjoja ja tarinallistivat itselleen kuvittelemansa tulevaisuutta.

5.2.2 Osaamisen tunnistamiseen tähtäävät ohjausvälineet

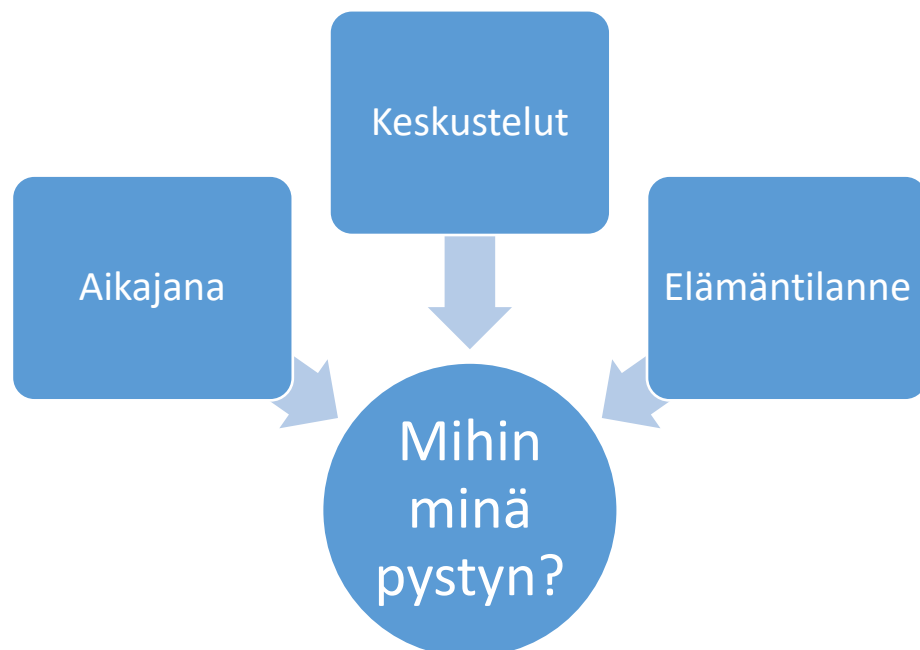

Kuva 5. Mitä minä osaan? -kysymys havainnollistaa osaamisen tunnistamiseen liittyviä haasteita.

Mitä minä osaan? -kysymys tuntui nuorista vaikealta, kunnes heidät saatiin vakuutettua siitä, että kysymys ei koske pelkästään oppilaitoksissa tai työelämässä opittuja asioita, vaan sillä tarkoitetaan myös arkisissa tilanteissa ja harrastusten kautta opittuja taitoja.

NäytönPaikka-palvelussa cv on digitaalisessa muodossa ja sen pystyy tulostamaan palvelusta pdf-dokumentiksi eli käytännössä myös liittämään vaikkapa sähköpostilla lähetettyyn työhakemukseen. Suoraan palvelusta sähköisessä muodossa olevaa cv:tä voi muokata ja näyttää tarvittaessa suoraan älylaitteen ruudulta. Osaamisen tunnistamiseen hyödynnettiin NäytönPaikka-palvelun lisäksi myös Me-säätiön kehittämää Noodi-sovellusta ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen hankkeissa kehitettyjä simulaatioita (ks. kuva 5).

5.2.3 Pystyvyyden tunnistamiseen tähtäävät ohjausvälineet

Kuva 6. Mihin minä pystyn? -kysymyksellä pyritään realististen haaveiden tavoitteluun

Verkko-ohjausta käytettiin tässä kehittämistyössä osana ryhmätoimintaa. Sillä ei pyritty korvaamaan kasvokkain tapahtuvaa ohjausta, vaan verkko-ohjauksella pyrittiin lisäämään vuorovaikutusta ja helpottamaan ryhmän yhteydenpitoa keskenään ja ohjaajan kanssa (ks. kuva 6). Verkossa toimivia palveluja kannattaa kuitenkin käyttää kasvokkaisen ohjauksen rinnalla, sillä ne parantavat palvelujen saatavuutta (Pietilä & Tuohino 2017, 121). Verkossa tapahtuva

ohjaus mahdollisti pilottiryhmätoiminnassa myös henkilökohtaisemman yksilöohjauksen, sillä kasvokkain tapahtuva ohjaus oli aina ryhmässä tapahtuvaa ja ohjaustilanteessa paikalla oli vain yksi ohjaaja.

5.3 Arviointi

Arviointia tehtiin prosessin aikana havainnoimalla ja keskustelemalla pilottiryhmän kanssa. Prosessin arviointi suoritettiin Motiivi-hankkeen kolmen pääkysymyksen pohjalta: Kuka minä olen? Mitä minä osaan? ja Mihin minä pystyn? Kanssakehittäjinä toimivat nuoret vastasivat kysymyksiin WordArt-sanapilvi-sovelluksen avulla ensimmäisellä lähitapaamiskerralla, kun verkko-ohjausjakso oli saatu päätökseen. Toinen, vertaileva arviointi tehtiin toukokuun lopussa, viimeisellä lähitapaamiskerralla. Lisäksi arviointia tehtiin käymällä keskustelua verkko-ohjausalustalla koko prosessin toteutusvaiheen ajan. Arvioinnin tavoitteena oli kerätä tietoa tulevaisuusajattelun kehittymisestä prosessin aikana.

Viimeinen lähitapaaminen pilottiryhmän kanssa painottui keskusteluun siitä, mitä nuoret olivat ryhmätoiminnasta saaneet ja millaisia kokemuksia heillä oli ryhmätoiminnasta yleisesti. Nuorten palautteiden perusteella verkko-ohjauksen ja lähitapaamisten yhdistäminen koettiin mielekkääksi. Nuoret kertoivat, että ohjauspäivien aikana käsitellyt teemoja mietittiin syvällisemmin ohjauksen seurauksena ja usein lähitapaamisten teemoista keskusteltiin vielä verkkoalustallakin. Myös verkkotehtävien teemat koettiin tärkeiksi. Arvomaailmaa ja itsetuntemusta sivuttiin keskusteluissa lähes jokaisella lähitapaamiskerralla, myös nuorten omasta aloitteesta.

Pilottiryhmä kommentoi viimeisessä lähitapaamisessa myös eri palvelujärjestelmien järjestämää ryhmätoimintaa yleisesti. Nuorten kokemusten perusteella ryhmätoiminta on usein vain ajanvietettä koulutuksen tai työelämän ulkopuolella oleville nuorille, eivätkä nuoret varsinaisesti saa mitään konkreettista hyötyä ryhmätoiminnasta. Toisaalta osan ryhmistä koettiin tuottavan toivoa siitä, että oma elämä järjestyy, kun toiminnassa keskitytään nuoren ongelmien sijaan vahvuuksiin ja pystyvyyteen, sekä nuoren kykyjen löytämiseen ja kehittämiseen.

Työelämän ja koulutuksen teemoja käsiteltiin laajasti nuorten kanssa. Työpäivän sosiaalinen ilmapiiri koettiin erityisen tärkeäksi ja sosiaaliset suhteet nousivat usein keskusteluissa esiin myös muihin aiheisiin liittyen. Tärkeimpänä huomiona, yleisesti työelämään liittyen, jäi nuorten ajatus siitä, että työn ei pitä antaa hallita elämää ja elämässä pitää olla myös työn ulkopuolisia asioita. Tätä ajatusta tuki myös harrastuksissa kehittymiseen panostaminen, minkä nuoret kokivat itselleen tärkeäksi asiaksi.

Ohjaajan työtä arvioitaessa esiin nousi yksilöohjauksen tarpeellisuus. Verkko-ohjaus koettiin onnistuneena ratkaisuna yksilöohjauksen toteuttamiseen. Ohjauksen osalta positiivisena koettiin myös se, että ohjauksessa ei annettu valmiita vastauksia, vaan nuoret joutuivat miettimään itse omia valintojaan. Nuoret kokivat myös, että kyseenalaistava ote ohjauksessa opetti itsenäistä ajattelua ja realismia omien unelmien tavoittelussa.

Pelillisten aiheiden kehittämisessä nuoret toivoivat, että pelikehittelyssä otettaisiin huomioon myös epäonnistumisten käsitteleminen. Pelien avulla voitaisiin opettaa sietämään pettymyksiä ja purkamaan niitä pohtimalla mitä olisi voitu tehdä toisin. Epäonnistumisten ennakoitua tulisi nuorten mielestä myös käsitellä pelillisten sovellusten kautta, jotta mahdollisilta epäonnistumisilta opittaisiin välttymään.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Nuorilta löytyi yllättäviäkin kiinnostuksenkohteita, joiden kehittämisestä voisi olla paljon hyötyä tulevaisuuden työelämää pohtiessa. Merkille pantavaa oli se, että harrastuksiin liittyen nuoret opiskelivat omatoimisesti muun muassa lukemalla aiheisiin liittyvää kirjallisuutta. Esimerkkinä käytän tapausta, jossa ohjattavan tiettyyn alaan perehtyneisyys nousi esiin vain verkossa käydyssä yksilökeskustelussa ohjaajan ja ohjattavan välillä, eikä aihetta missään vaiheessa käsitelty kasvokkaisissa ryhmätapaamisissa. Tämä kertoo mielestäni verkko-ohjauksen tarpeellisuudesta etenkin yksilöohjauksen välineenä. Oman osaamisen sanoittamisen tärkeys nousee esiin juuri omatoimisen opiskelun kautta. Oppimista voi tapahtua täysin itsenäisesti yhteisöjen ulkopuolella, jolloin kaikki tätä kautta opittu täytyy pystyä itse tuomaan esiin, jotta osaamisesta voisi hyötyä työmarkkinoilla.

Verkko-ohjauksen tehtävien ohjeistukset koettiin pilottiryhmässä selkeiksi ja käytetyt verkko-ohjauksen välineet, Discord ja Padlet, sopivat tarkoitukseensa hyvin. Kysyttäessä nuorilta unelmien ryhmätoiminnasta, vastauksissa nousi esiin etenkin oppimisen tärkeys. Myös ryhmäytyminen koettiin tärkeäksi ja luotettavan ilmapiirin luominen tapaamisiin. Luotettavan ilmapiirin avulla mahdollistetaan omien mielipiteiden jakaminen ja niistä keskusteleminen vertaisten kanssa. Vertaisten lisäksi myös vanhempien ihmisten kokemuksista oltiin kiinnostuneita. Niissä nähtiin mahdollisuus oppimiseen toisten kokemusten kautta.

Pilotointi antoi tärkeää kokemustietoa tulevaisuussuuntautuneeseen ohjaukseen sopivista välineistä. Kokeilusta kertyneen tiedon pohjalta syksyllä 2018 käynnistyi ensimmäinen Tuunaa tulevaisuutesi -valmennus, joka toteutettiin Motiivi-hankkeen, Rekrystä toimeen -hankkeen ja Kouvolan Ohjaamon kanssa yhteistyössä. Nuorisotyössä moniammatillinen yhteistyö näyttäytyy korostetussa roolissa ja useiden eri hankkeiden voimin moniammatillisuutta saatiin hyödynnettyä ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tuunaa tulevaisuutesi -valmennus järjestetään kesällä 2019 kolmannen kerran. Pilottiryhmästä tulleen idean perusteella mukana tulee olemaan vertaisohjaaja ja hankkeyhteistyöllä pyritään lisäämään valmennukseen myös yksilömentorointia. Verkkokurssin rakentamisen osalta työ on Motiivi-hankkeessa vielä kesken, mutta kehittäminen jatkuu KSAO:n ja Kouvolan Ohjaamon kanssa yhteistyössä. Tavoitteena on yhdistää verkkokurssi Tuunaa tulevaisuutesi -valmennukseen ja opinnollistaa kokonaisuus liittämällä se osaksi KSAO:n opintoja.

Nuorten on tärkeää ymmärtää sosiaalisen ympäristön ja vuorovaikutuksen merkitys oman tulevaisuutensa hahmottamisessa. Erilaisia digitaalisia välineitä, kuten NäytönPaikka-nettipalvelua, voidaan hyödyntää vuorovaikutuksen apuna nuorten ohjauksessa ja moniammatillisessa yhteistyössä ammattilaisten kesken. Digitalisaation tuomia toiminnan muutoksia tulisikin tarkastella nuorisotyössä etenkin hyötynäkökulman kautta eikä pelkästään lisätyötä tuottavana ilmiönä.

LÄHTEET

Ahvenainen, M., Heikkilä, K., Jokinen, L., Miettinen, S., Ollila, J., Pietikäinen, N. & Vuorisalo, K. 2017. Tulevaisuus – paljon mahdollista: Tulevaisuusohjauksen työkirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://omasihanke.fi-les.wordpress.com/2017/02/tulevaisuusohjauksen_tyokirja3.pdf [viitattu 25.5.2019].

AMKE ry. 2018. Ammatillisen osaamisen kehittämiskeskus. Me-säätiön kunnianhimoisen kokeilu: Noodi-sovellus tulevaisuuden suunnitteluun. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.amke.fi/ajankohtaista/uutiset/uutinen/me-saa-tion-kunnianhimoisen-kokeilu-noodi-sovellus-tulevaisuuden-suunnitteluun.html> [viitattu 2.5.2019].

Antikainen, R., Alhola, K., Kangas, H., Stenvall, J., Leponiemi, U., Pekkola, E., Rannisto, P. & Poskela, J. 2018. Kunnianhimoa ja pitkäjänteisyyttä kokeilukulttuurin kehittämiseen. PDF-dokumentti. *Policy Brief* 34. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. Saatavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2018-AK-231682.pdf> [viitattu 3.5.2019].

Dufva, M. 2019. Digitalisaation tulevaisuuteen varautuminen, sen suunnittelu ja laajentaminen. Teoksessa Lauha, H. & Nölvak, K. Digitalisaatio ja nuorisotyö. PDF-dokumentti. Helsinki: Grano. Saatavissa: <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2019/02/Digitalisaatio-ja-nuorisotyö.pdf> [viitattu 25.5.2019].

Dufva, M., Halonen, M., Kari, M., Koivisto, T., Koivisto, R. & Myllyoja, J. 2017. Kohti jaettua ymmärrystä työn tulevaisuudesta. PDF-dokumentti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33. Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160253/Kohti_jaettu_ymm%c3%a4rryst%c3%a4_ty%c3%b6n_tulevaisuudesta.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 2.5.2019].

Eurostat. 2019. Statistics on young people neither in employment nor in education or training. Saatavissa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training#Young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training [viitattu 2.5.2019].

Gretschel, A. & Myllyniemi, S. 2017. Työtä, koulutus- tai harjoittelupaikkaa ilman olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista – Nuorisobarometrin erillisnäyte/aineistonkeruu. Saatavilla: http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/hankkeet/nuorisobarometrin-erillis-nayte/eriarvoistumistryoryhma_gretschelmyllyniemi_neet_aineistokooste_05122017_nettiin.pdf [viitattu 3.5.2019].

Häkli, J., Kallio, K. & Korkiamäki, R. (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusseura ry/Nuorisotutkimusverkosto. Tampere: Juvenes.

Joensuu, M. 2011. Nuoret verkossa toimijoina. Teoksessa Merikivi, J., Timonen, P. & Tuuttila, L. (toim.). Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Unigrafia, 14–22.

Järvinen, T. & Jahnukainen, M. 2001. Kuka meistä onkaan syrjäytynyt? Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa Suutari, M. (toim.) Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 125–151.

Kallio, K., Stenvall, E., Bäcklund, P. & Häkli, J. 2013. Arjen osallisuuden tukeminen syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä. Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus Oy. Saatavissa: <https://www.elibrary.com/collection> [viitattu 25.5.2019].

Koiranen, I, Räsänen P. & Södergård, C. 2016. Mitä digitalisaatio on tarkoittanut kansalaisen näkökulmasta? *Talous ja yhteiskunta*. 3/2016, 24–29.

Kouvolan Seudun Ammattiopisto s.a. Erityinen tuki. Saatavissa: <http://www.ksao.fi/opiskelijalle/duunipaja/> [viitattu 1.5.2019].

Lauha, H. 2019. Miksi tarvitsemme digitaalista nuorisotyötä? Teoksessa Lauha, H. & Nölvak, K. Digitalisaatio ja nuorisotyö. PDF-dokumentti. Helsinki: Grano. Saatavissa: <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2019/02/Digitalisaatio-ja-nuorisotyö.pdf> [viitattu 25.5.2019].

Me-säätiö. 2019. Suomessa on syrjässä 61 163 nuorta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mesaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/suomessa-on-syrjassa-61-163-nuorta/> [viitattu 1.5.2019].

Motiivi-hanke. 2017. Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy. Motiivi-hankkeen hankesuunnitelma (julkaisematon).

Myllyniemi, S. (toim.) 2017. Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016. Grano.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285> [viitattu 5.5.2019].

Nuorten Paja. 2019. Kouvolan kaupunki. Verkkosivu. Saatavissa: <https://www.nuortenkouvola.fi/ohjaus-ja-tuki/nuorten-paja/> [viitattu 1.5.2019].

Pakkala, K. & Ström, K. 2018. Ope valmentaa - onnistu ja ja valmenna muitakin valmentamaan. Rakkauskaravaani. Kouvola: Mainosbuumi Oy.

Pietilä, M. & Tuohino, V. 2017. Youth Information and Counselling Services in the digital era - 5 things to consider. Teoksessa Digital Youth Work - a Finnish perspective. Helsinki: Verke, 119–124.

Rakennerahastotietopalvelu. 2018. EAKR- ja ESR-hankkeet Suomessa ohjelmakaudella 2014-2020. Työ- ja elinkeinoministeriö. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projektilista.php?tl=5> [viitattu 1.5.2019].

Reivinen, J. 2013. Yksin vai yhdessä eteenpäin? Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus Oy. Saatavissa: <https://www.elibrary.com/collection> [viitattu 25.5.2019].

Rubin, A. 2003. Tulevaisuudenkuvat ja identiteetin rakentuminen myöhäismodernissa. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. (toim.) Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Tampere: Tammer-Paino Oy, 791–819.

Sinisalo-Juha, E. & Timonen, P. 2011. Verkkoperustaisen nuorisotyön määrittelyä ja teoriaa. Teoksessa Merikivi, J., Timonen, P. & Tuuttila, L. (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Unigrafia, 23–35.

Suomen Mielenterveysseura s.a. Löydä oma tarinasi® -ryhmät nuorten mielen tukena. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.mielenterveysseura.fi/sites/default/files/inline/loyda_oma_tarinasi_1.pdf [viitattu 3.5.2019].

Suurpää, L. (toim.) s.a. Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Avauksia tietämisen politiikkaan. Verkkojulkaisu. Nuorisotutkimusseura. Saatavissa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/syrjaytymistieto.pdf> [viitattu 18.5.2019].

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) s.a. Mitä sosiaalinen osallisuus on? WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johdaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/mita-sosiaalinen-osallisuus-on-> [viitattu 5.5.2018].

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Tulevaisuuden tutkimuskeskus s.a. Tulevaisuusohjaus. Työkaluja ja tehtäviä erilaisia tulevaisuuksia varten. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulevaisuusohjaus.fi/mita-on-tulevaisuusohjaus/> [viitattu 2.5.2019].

Turun yliopisto s.a. Mitä on tulevaisuudentutkimus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/esittely/Sivut/tutu.aspx> [viitattu 2.5.2019].

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2018. Mitä rakennerahastot ovat? WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.rakennerahastot.fi/mita-rakennerahastot-ovat> [viitattu 5.5.2018].

Visma s.a. Wilma. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.visma.fi/inschool/wilma/> [viitattu 3.5.2019].

MONIKULTTUURIKESKUS SAAGAN TEHTY MAINOS RYHMÄTOIMINNASTA

Motiivi-hankkeen

TULEVAISUUSPAJA

16-29-vuotiaille nuorille

Monikulttuurikeskus Saagassa 22.3. - 19.4.2018
torstaisin klo 17-19

Tule kokeilemaan miten digitaalisia välineitä voidaan käyttää tulevaisuusajattelun apuna. Mietitään yhdessä, millainen tulevaisuus juuri sinulla on mahdollista itsellesi luoda. Ohjaajana toimii yhteisöpedagogi-opiskelija Anni Taina Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta.

Ilmoittaudu mukaan skannaamalla koodi QR-skannerilla tai Snapchatilla:

Ryhmään mahtuu 8 ensimmäisenä ilmoittautunutta. Lisätietoja sähköpostitse anni.taina@edu.xamk.fi.

www.rakennerahastot.fi

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

KOUVOLAN SEUDUN AMMATTIOPISTOLLE TEHTY MAINOS RYHMÄTOIMINNASTA

Tulevaisuuspajan sisältö

Tulevaisuuden työelämässä tarvitaan mm.

- Itsetuntemusta ja elämänhallintaa
- Oman osaamisen ja pystyvyyden tunnistamista
- Digitaalisten ohjelmien ja sovellusten hallitsemista

Motiivi-hankkeen Tulevaisuuspajassa opetellaan katsomaan omaa elämää kokonaisuutena, hyödyntämällä digitaalisia ohjausvälineitä oman tulevaisuuden suunnittelussa. Yhdessä ryhmän kanssa tehdään mm. videosityksiä Quik-sovelluksella, laaditaan digitaalisia kuvakirjoja Storybirdillä ja otetaan käyttöön digitaalinen oman elämän portfolio NäytönPaikka. Lisäksi perustetaan ryhmän yhteinen verkkokeskustelu-kanava, jonka kautta saat myös ohjausta tapaamiskertojen välillä.

Kurssista saat 2 osp vapaasti valittaviin opintoihin.